

оснащення відділів (відділень) з організації профілактичної роботи серед населення. У більшості обласних апаратів за службою не закріплені службові автомобілі, не в повному обсязі забезпечені вони відео-, аудіо- і фотоапаратурою, що не дозволяє належним чином використовувати можливості засобів масової інформації для профілактики дорожньо-транспортного травматизму і підвищення культури учасників дорожнього руху, оперативно висвітлювати наболілі проблеми боротьби зі злочинністю й аварійністю на транспорті.

У переважній більшості регіонів налагоджені з редакціями газет, телебачення і радіомовлення зв'язки використовуються несистематично. Керівники обласних апаратів ДАІ мало уваги приділяють створенню позитивного іміджу Державтоінспекції серед громадськості регіону, зокрема, населення рідко інформується про героїчні вчинки працівників цієї служби. У засобах масової інформації зменшилася кількість аналітичних матеріалів з тематики безпеки дорожнього руху, а чисто інформаційні публікації чи передачі, перевантажені "голими" цифрами, не дають бажаних результатів. Таким чином, і цей напрямок діяльності ДАІ вимагає певного доопрацювання і удосконалення.

Усі перераховані заходи, які здійснюються міліцією з метою забезпечення безпеки дорожнього руху, мають не примусовий характер, покликані

сприяти підвищенню рівня правосвідомості населення, позитивно позначаються на стані безпеки дорожнього руху і, в остаточному підсумку, мають привести до зниження кількості дорожньо-транспортних пригод та зменшення їх небезпечних наслідків

ЛІТЕРАТУРА

1. Ярошенко В. Перспективи розвитку Госавтоинспекции Украины // Вестник Госавтоинспекции МВД Украины. -2002. -№ 4. -С.6-11.
2. Закон України "Про дорожній рух" від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. -1993. -№ 31. -Ст. 338 (із змінами та доповненнями).
3. Ковалева Е.Л. Современный взгляд на проблему понимания правомерного поведения // Право и политика. -2001. -№ 7. -С.15-25.
4. Закон України "Про міліцію" від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. -1991. -№ 4 -Ст.20 (із змінами та доповненнями).
5. Дорожньо-транспортні пригоди в Україні: Оперативна інформація ГУДАІ МВС України за 1997 рік. -К.: ГУДАІ МВС України, 1997. -107 с.

Надійшла до редколегії 10.09.2002

САЛМАНОВА Е.Ю. УБЕЖДЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ОБЕСПЕЧЕНИЯ МИЛИЦИЕЙ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ

Рассмотрена система мер убеждения, применяемых милицией в целях обеспечения безопасности дорожного движения. Проанализированы их особенности, намечены приоритетные направления развития и совершенствования данной деятельности.

SALMANOVA E.YU. PERSUASION AS A METHOD OF TRAFFIC SAFETY MAINTENANCE BY THE MILITIA

The system of measures of inclining used by militia with the purposes of safety control of road motion is reviewed. Their features are parsed, the priority development trends and perfecting of the given activity are intended.

УДК 351.75

С. В. СЕЗОНОВ, К. В. ПОКОТИЛОВ

Національний університет внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВТОІНСПЕКЦІЇ

Розглядаються функції Державтоінспекції як складової частини державної системи управління стосовно питань безпеки дорожнього руху.

Державтоінспекція (ДАІ) – складова частина державної системи управління, яка здійснює виконавчо-розпорядні та контрольно-наглядові функції стосовно дорожнього руху [1]. Вона виконує та контролює виконання рішень, прийнятих на законодав-

чому рівні, на рівні Президента та уряду країни. Державтоінспекція у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, наказами і розпорядженнями Президента України, декретами, постано-

вами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативними актами МВС.

Органами влади і управління різних рівнів розробляються, затверджуються і реалізуються програми забезпечення безпеки дорожнього руху. Основними завданнями ДАІ є реалізація в межах своєї компетенції державної політики щодо забезпечення безпеки дорожнього руху; організація контролю за додержанням законів, інших нормативних актів із питань безпеки дорожнього руху та охорони навколишнього середовища від шкідливого впливу автотransпортних засобів; удосконалення регулювання дорожнього руху з метою забезпечення його безпеки та підвищення ефективності використання транспортних засобів; виявлення та припинення фактів порушення безпеки дорожнього руху, а також виявлення причин і умов, що сприяють їх вчиненню.

Державтоінспекція має підрозділи, які регулюють рух транспорту та пішоходів на вулицях і дорогах, виявляють і припиняють порушення Правил дорожнього руху, здійснюють контроль за технічним станом автотранспортних засобів, що експлуатуються, а також за утриманням автомобільних доріг, ведуть облік дорожньо-транспортних пригод, здійснюють розшук викрадених автомашин, приймають державні іспити на отримання права керування транспортними засобами, здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, видають реєстраційні документи і державні номерні знаки та ін.

ДАІ – це частина МВС, тому одним з найважливіших напрямків її діяльності залишається боротьба зі злочинністю, а саме транспортними злочинами (перевезення наркотиків, нелегальна міграція, незаконне транспортування зброї, боєприпасів, вибухових речовин, незаконні заволодіння транспортними засобами, розбійні напади та ін.).

Працівники ДАІ під час виконання службових обов'язків здійснюють адміністративно-правові функції. Вони користуються правом обмежувати, забороняти та вносити зміни в організацію руху на окремих ділянках автомобільних доріг у випадках затримання злочинців, проведення масових та протокольних заходів; зупиняти транспортні засоби у разі порушення вимог правил, норм та стандартів безпеки дорожнього руху, перевіряти у водіїв документи, дорожні (маршрутні) листи; забороняти подальший рух та відстороняти від управління транспортними засобами осіб, що перебувають у стані сп'яніння, або тих, які не мають прав на управління даним видом транспортного засобу чи грубо порушують правила дорожнього руху тощо. Тобто, порушення правових норм, зокрема, адміністративних, вимагає відповідного реагування з боку працівників ДАІ. Ця обставина обумовлює існування особливого роду правоохоронної діяльності, зміст якої склада-

ють розгляд справ про адміністративні правопорушення, інші правові спори по суті та прийняття по ним відповідних рішень. Ця діяльність, яка має назву "адміністративна юрисдикція", значною мірою відрізняється від інших видів юрисдикцій. Адміністративна юрисдикція виникає лише тоді, коли необхідно вирішити спір про порушення встановлених правових норм. Такими правовими нормами є Закони України "Про дорожній рух", "Про транспорт", Правила дорожнього руху та ін. Працівники ДАІ під час перевірки виконання власниками (володільцями) транспортних засобів вимог щодо правил, норм та стандартів, які стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху і охорони довкілля, притягують винних осіб до відповідальності. Ці суспільні відносини і набувають характеру адміністративно-правових суперечок [2].

Найбільш складними є розгляд спірних питань, що виникають у ході здійснення працівниками Державтоінспекції правозастосовних функцій, коли керована сторона адміністративно-правових відносин з якої-небудь причини вважає застосовані до неї дії правоохоронців незаконними. Такими, насамперед, є ситуації, коли громадянину, чи юридичній особі відмовляється в наданні права на здійснення яких-небудь дій, а також, коли неправильно застосовуються примусові заходи, що не є адміністративними санкціями. У сучасних умовах соціальна значущість правильного вирішення такого роду суперечок істотно зросла у зв'язку з принциповими змінами, поперше, у відносинах між державою і людиною, по-друге, у зміні напрямку діяльності виконавчої влади по управлінню економікою і соціально-культурною сферою. Конституційне закріплення обов'язку держави визнавати, дотримувати і захищати права і свободи людини і громадянина визначає необхідність створення такого реально діючого механізму взаємин між владою і окремою особистістю, який би максимально ефективно забезпечував реалізацію основного принципу цих відносин: громадянину дозволене усе, що не заборонено законом, а органи влади можуть робити тільки те, що передбачено законом і відповідає їх компетенції. Практична реалізація даного принципу буде означати, що на громадянина не тільки незаконно не накладаються адміністративні стягнення, не застосовуються інші примусові заходи, але і незаконно не порушуються і не обґрунтовано не обмежуються його права і волі, не покладаються які-небудь додаткові обов'язки, крім тих, котрі визначені в законі. Останнє актуально і для відносин між владою і юридичними особами. Найважливішими інструментами практичного здійснення такої стратегії стають, зокрема, атестація, реєстрація, сертифікація, ліцензування й інші форми здійснення контрольно-наглядових функцій Державтоінспекції. У цих умовах необґрунтовані

відмовлення у видачі відповідних документів, що дозволяють будь-що, як і незаконне припинення їхньої дії можуть негативно вплинути на соціально-економічні реалії.

Обов'язковість прийняття рішення у вигляді юридичного акта становить собою ще одну важливу ознаку юрисдикційної діяльності. Юрисдикція передбачає необхідність прийняття остаточного рішення. Особливої уваги сьогодні потребує проблема, яка виникла з наданням судовим органам права остаточного вирішення справ про адміністративні правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Адміністративне судочинство в справах про адміністративні правопорушення виступає як різновид звичайного правосуддя і його не можна розглядати як форму управлінської діяльності, оскільки суд не є органом управління. В іншому разі ігнорується принцип розділу влади на законодавчу, виконавчу та судову. Судова форма розгляду адміністративних деліктів є сьогодні найбільш цивілізованою та демократичною. Вона передбачає змагальність процедури вирішення справи. Сторони у спорі наділені достатньо широким арсеналом процесуальних прав, що дозволяє їм активно захищати свої інтереси, надавати докази, висувати клопотання, оспорювати пред'явлені докази. Але нові положення Кодексу про адміністративні правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху негативно вплинули на роботу Державтоінспекції. Протоколи, що складаються інспекторами ДАІ, не мають свого логічного завершення, багато з них не розглядаються взагалі. За даними ДАІ тільки кожний сьомий протокол розглядається, інші залишаються в стані невідомості. Коли право прийняття остаточного рішення було надано працівникам ДАІ, служба адмінпрактики розглядала всі протоколи своєчасно, застосовувала відповідні заходи.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність Державтоінспекції внаслідок своєї особливої соціальної гостроти потребує належного процесуального регулювання. Адміністративна діяльність як і будь-яка інша державно-управлінська діяльність, зовні виявляється у виконанні сукупності визначених дій, чинених у певній послідовності, тобто у вигляді визначеного процесу. У теорії адміністративного права діяльність органів виконавчої влади, що полягає у реалізації права щодо здійснення функцій державного управління і застосування норм матеріального адміністративного права, що протікає в порядку і формах, встановлених законодавством, визначається як адміністративний процес. Як наслідок, діяльність органів виконавчої влади, спрямована на реалізацію адміністративно-правових норм і здійснювана відповідно до нормативно встановлених процедур (у нормативно устанавлених формах), визначається як адміністративно-процесуальна. Адміністративний

процес виступає при цьому зовнішнім проявом даної діяльності. В цілому проблема адміністративно-процесуальної діяльності, іншими словами, адміністративного процесу дотепер не вирішена як у теоретичному, так і в законодавчому чи іншому юридичному варіанті.

Термін «адміністративний процес» використовується в літературі для позначення різних по змісту понять, зв'язаних з державно-управлінською діяльністю органів виконавчої влади [3]. Діапазон суджень по цьому приводу дуже широкий: від визначення адміністративного процесу, як сукупності всіх дій, чинених органами виконавчої влади (посадовими особами) для реалізації покладених на них задач і функцій, до обмеження його тільки виробництвом по справах про адміністративні правопорушення. Адміністративно-процесуальна діяльність Державтоінспекції пов'язана з реалізацією санкцій матеріальних адміністративно-правових норм, а також, як зазначено вище, з розглядом адміністративно-правових суперечок, і застосуванні інших, крім адміністративних стягнень, примусових заходів тощо.

На жаль, велику шкоду, причому не тільки Державтоінспекції, а всьому нашому суспільству, завдали відомі новації, що були прийняті Верховною Радою і мали на меті гуманізувати відносини між ДАІ та учасниками дорожнього руху. Адміністративної діяльності фактично не стало. Суди місяцями накопичують протоколи про порушення Правил дорожнього руху, не розглядаючи їх. А коли розглядають, то покарання часто виявляється неадекватним порушенню. Наприклад, водія, якого медична експертиза визнала п'яним, попередили та й годі. Про свої рішення суди не інформують ДАІ, тому вся трудомістка робота з протоколювання адмінпорушень втрачає будь-який сенс. Порівняння з Європою не дуже відповідає сьогоденню. Там правила жорсткі, а суми штрафів набагато вищі, ніж в Україні. В деяких країнах за керування транспортним засобом у стані сп'яніння можна і у в'язниці опинитися.

Співробітники Державтоінспекції МВС України в цілому негативно поставилися до Закону України «Про внесення змін і доповнень до Кодексу про адміністративні правопорушення» в частині відповідальності за порушення Правил дорожнього руху. Згідно з новими правовими нормами працівнику ДАІ було заборонено вилучати водійські посвідчення у порушників правил, знімати номерні знаки з транспортних засобів, ставити їх на штраф-майданчики та ін. В результаті інспекторський склад фактично втратив важелі впливу на правопорушника, що звичайно вплинуло на зростання рівня аварійності в країні. Наприклад, протягом останніх 5 років, незважаючи на досить помірне збільшення в Україні автомобільного парку, рівень аварійності все ж по-

стійно знижувався. У 2000 році, в порівнянні з 1995-м було скоєно майже на 10 тис. дорожньо-транспортних пригод (ДТП) менше, при цьому кількість загиблих зменшилась на 2,3 тис., а травмованих в автоаваріях – на понад 10 тисяч людей. Після прийняття змін і доповнень до Кодексу про адміністративні правопорушення, у 2001 році на автошляхах скоєно майже 35 тис. ДТП, в яких травмовано 38 тис. і загинуло 6 тис. осіб – це значно більше, ніж будь-коли [4].

Таким чином, адміністративно-правова діяльність Державтоінспекції України потребує подальшого удосконалення як в теоретичному, так і в практичному відношенні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. -Х., 1998. -480 с.
2. Адміністративне право України /За ред. Ю.П. Битяка. -Х.: Право, 2000. -527 с.
3. Якимов А.Ю. Статус суб'єкта адміністративної юрисдикції и проблеми его реализации. -М.: ВНИИ МВД России, 1999. -199 с.
4. Дорожня війна початку 2000-х: попустимо віжки і понесе // Іменем Закону. -№ 16 (5300). -19.04.2002 г.

Надійшла до редколегії 02.10.2002

СЕЗОНОВ С.В., ПОКОТИЛОВ К.В. К ВОПРОСУ ОБ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСАВТОИНСПЕКЦИИ

Рассматриваются функции Госавтоинспекции как составной части государственной системы управления в вопросах безопасности дорожного движения.

SEZONOV S.V., POKOTILOV K.V. TO QUESTION OF ADMINISTRATION-LAW FUNCTIONS STATEAUTOINSPECTION

The functions of Stateautoinspection are being considered as the constituent of governing the national system in questions of road movement safety.

УДК 349.6

Г.А. СИСУЄВА

Національна юридична Академія України імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ

Розглянуті питання нормативно-правового регулювання забезпечення якості питної води та стану питного водопостачання.

Дані контролю якості питної води поверхневих водоймищ України I та II категорій свідчать про забруднення їх неочищеними чи не доочищеними стічними водами. Наприклад, в ріки, водоймища, озера та ставки у 1995 році скидали стічні води 2794 об'єкти, з яких 1629 об'єктів скидали господарчо-побутові стічні води, 39,7 % яких зовсім не очищались, або з очищенням, що не відповідало санітарним вимогам, та 1187 об'єктів скидали промислові стічні води, 44,4 % яких не відповідало санітарно-гігієнічним вимогам внаслідок відсутності або неякісного очищення [1, с.25]. В останні роки в ряді областей України відмічається погіршення якості питної води за бактеріологічними і санітарно-хімічними показниками та невідповідність її державному стандарту "Вода питна", що пов'язане з погіршенням стану джерел водопостачання, незадовільним санітарно-технічним станом водопровідно-

каналізаційних мереж, частими аварійними ситуаціями на них, порушенням режиму експлуатації, а також відсутністю належної дезінфекції мереж водопостачання.

Водний кодекс України (далі ВК) від 1995 р. [2], з наступними змінами і доповненнями від 2000 року містить правову норму, в якій зазначено, що для оцінки екологічного благополуччя водних об'єктів та визначення комплексу водоохоронних заходів встановлюється екологічний норматив якості води, в якому наведені науково обґрунтовані значення концентрацій забруднюючих речовин та загальнофізичні, біологічні, хімічні і радіаційні показники якості води; при цьому ступінь забруднення водних об'єктів визначається відповідними категоріями якості води. Екологічний норматив та категорії якості водних об'єктів розробляються і затверджуються Міністерством екології та природних ресурсів